

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN
PGS. TS NGUYỄN NGỌC QUANG

PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

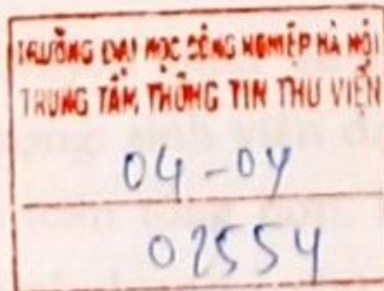
TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN

PGS. TS NGUYỄN NGỌC QUANG

LỜI MỞ ĐẦU

PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH

PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH

NHÀ XUẤT BẢN TÀI CHÍNH

LỜI MỞ ĐẦU

Báo cáo tài chính là sản phẩm cuối cùng của kế toán tài chính, cung cấp những thông tin hữu ích cho mọi đối tượng trong nền kinh tế thị trường cạnh tranh và phát triển. Song để các thông tin trên hệ thống Báo cáo tài chính biết "nói" phải thông qua các phương pháp phân tích, các chuyên gia đánh giá khi đó các thông tin mới có ý nghĩa cho các đối tượng quan tâm đưa ra các quyết định có độ tin cậy cao.

Phân tích Báo cáo tài chính là công cụ quan trọng không thể thiếu được đối với các tổ chức tín dụng, các nhà đầu tư, các cơ quan kiểm toán, cơ quan thuế, thống kê, nhà quản trị trong doanh nghiệp.... Các thông tin từ kết quả phân tích là cơ sở khoa học để đưa ra các quyết định tối ưu cho các đối tượng trong từng tình huống cụ thể của các doanh nghiệp.

Để nâng cao trình độ chuyên môn về quản trị doanh nghiệp, kinh tế cho các đối tượng: sinh viên đại học, học viên cao học, nghiên cứu sinh, kế toán tổng hợp, kế toán trưởng, kiểm toán viên, nhà quản trị kinh doanh... cho các bậc đào tạo: đại học, sau đại học, bồi dưỡng nâng cao về tài chính, kế toán, kiểm toán, ngân hàng... Tác giả đã biên soạn cuốn sách "*Phân tích Báo cáo tài chính*" để giúp cho mọi đối tượng có tài liệu cơ bản nghiên cứu, ứng dụng trong thực tiễn nhằm đạt được trình

độ chuyên sâu về phân tích tài chính, nâng cao trình độ quản lý trong các đơn vị của nền kinh tế thị trường. Cuốn sách được chia thành 3 phần, gồm 9 chương như sau:

Phần thứ nhất: Những lý luận cơ bản của phân tích Báo cáo tài chính, gồm 2 chương:

Chương 1: Cơ sở lý luận về phân tích Báo cáo tài chính

Chương 2: Báo cáo tài chính – Cơ sở dữ liệu để phân tích

Phần thứ hai: Nội dung phân tích Báo cáo tài chính. Phần này tác giả trình bày theo 2 cách tiếp cận của phân tích Báo cáo tài chính đó là phân tích các Báo cáo tài chính cụ thể (chương 3) và phân tích báo cáo tài chính theo nhóm nội dung kinh tế (chương 4, chương 5, chương 6, chương 7), gồm 5 chương:

Chương 3: Phân tích các Báo cáo tài chính

Chương 4: Phân tích tổng quan tình hình tài chính của doanh nghiệp

Chương 5: Phân tích tình hình công nợ và khả năng thanh toán của doanh nghiệp

Chương 6: Phân tích hiệu quả kinh doanh của doanh nghiệp

Chương 7: Phân tích dấu hiệu rủi ro kinh doanh và dự báo tài chính của doanh nghiệp

Phần thứ ba: Đặc điểm phân tích Báo cáo tài chính trong các đơn vị đặc thù, gồm 2 chương:

Chương 8: Đặc điểm phân tích Báo cáo tài chính của Ngân hàng Thương mại

Chương 9: Đặc điểm phân tích Báo cáo tài chính của các đơn vị sự nghiệp có thu

Việc hoàn thành cuốn sách này là sự cố gắng của tác giả và hợp tác, đóng góp của các chuyên gia phân tích có trình độ chuyên sâu và kinh nghiệm trong thực tiễn.

Tuy nhiên cuốn sách không thể tránh khỏi thiếu sót, rất mong sự đóng góp chân thành của các bạn đọc gần xa.

Xin chân thành cảm ơn.

Tác giả

PGS.TS. Nguyễn Ngọc Quang

Trưởng Bộ môn Phân tích và Kế toán quản trị

TRƯỜNG ĐẠI HỌC KINH TẾ QUỐC DÂN

MỤC LỤC

LỜI MỞ ĐẦU	5
PHẦN THỨ NHẤT. NHỮNG LÝ LUẬN CƠ BẢN CỦA PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	15
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	16
1.1. KHÁI NIỆM VÀ Ý NGHĨA CỦA PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	17
1.1.1. Khái niệm phân tích báo cáo tài chính	17
1.1.2. Ý nghĩa của phân tích báo cáo tài chính trong nền kinh tế thị trường	18
1.2. NỘI DUNG VÀ QUAN ĐIỂM PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	23
1.2.1. Nội dung phân tích báo cáo tài chính	23
1.2.2. Quan điểm phân tích báo cáo tài chính	24
1.3. ĐỐI TƯỢNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	26
1.3.1. Đối tượng nghiên cứu của phân tích báo cáo tài chính	26
1.3.1.1. Chỉ tiêu tài chính là đối tượng nghiên cứu cơ bản của phân tích báo cáo tài chính	26
1.3.1.2. Nhân tố ảnh hưởng tới sự biến động của chỉ tiêu tài chính	31
1.3.2. Các phương pháp nghiên cứu của phân tích báo cáo tài chính	32
1.3.2.1. Các phương pháp phân tích định tính	33
1.3.2.2. Các phương pháp phân tích định lượng	35
1.5. NHIỆM VỤ VÀ TỔ CHỨC PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	45
1.5.1. Nhiệm vụ phân tích báo cáo tài chính	45
1.5.2. Tổ chức phân tích báo cáo tài chính	48

1.6. QUÁ TRÌNH PHÁT TRIỂN CỦA PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH VÀ KINH NGHIỆM CỦA MỘT SỐ NƯỚC PHÁT TRIỂN	53
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	59
Chương 2. HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH - CƠ SỞ DỮ LIỆU ĐỂ PHÂN TÍCH	60
2.1. HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH	61
2.1.1. Khái niệm và phân loại báo cáo tài chính	61
2.1.2. Nội dung đánh giá độ tin cậy của báo cáo tài chính	67
2.1.2.1. Những nhân tố ảnh hưởng tới độ tin cậy của báo cáo tài chính	67
2.1.2.2. Đọc Báo cáo tài chính	69
2.1.2.3. Kiểm tra độ tin cậy các chỉ tiêu của báo cáo tài chính	71
2.2. ĐỌC VÀ KIỂM TRA HỆ THỐNG BÁO CÁO TÀI CHÍNH	74
2.2.1. Đọc và kiểm tra Bảng cân đối kế toán	74
2.2.2. Đọc và kiểm tra Báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh	76
2.2.3. Đọc và kiểm tra Báo cáo lưu chuyển tiền	76
2.2.4. Đọc và kiểm tra Thuyết minh báo cáo tài chính	78
KẾT LUẬN CHƯƠNG 2	78
PHẦN THỨ HAI. NỘI DUNG PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	80
Chương 3. PHÂN TÍCH CÁC BÁO CÁO TÀI CHÍNH	81
3.1. PHÂN TÍCH BẢNG CÂN ĐỐI KẾ TOÁN	81
3.1.1. Mục đích của việc phân tích	82
3.1.2. Nội dung phân tích Bảng cân đối kế toán	83
3.1.3. Phân tích mối quan hệ giữa tài sản và nguồn vốn	87
3.2. PHÂN TÍCH BÁO CÁO KẾT QUẢ HOẠT ĐỘNG KINH DOANH	91
3.2.1. Mục đích của việc phân tích	91
3.2.2. Nội dung phân tích báo cáo kết quả hoạt động kinh doanh	92

3.3. PHÂN TÍCH BÁO CÁO LƯU CHUYỂN TIẾN	96
3.3.1. Mục đích của việc phân tích	96
3.3.2. Nội dung phân tích Báo cáo lưu chuyển tiền	98
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	103
Chương 4. PHÂN TÍCH TỔNG QUAN TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH	105
4.1. PHÂN TÍCH KHÁI QUÁT TÌNH HÌNH TÀI CHÍNH CỦA DOANH NGHIỆP	106
4.1.1. Mục tiêu của việc phân tích	106
4.1.2. Nội dung phân tích khái quát tình hình tài chính	107
4.1.2.1. Phân tích tình hình huy động nguồn vốn	107
4.1.2.2. Phân tích tính tự chủ trong hoạt động tài chính	108
4.1.2.3. Đánh giá khả năng thanh toán của doanh nghiệp	110
4.1.2.4. Đánh giá khả năng sinh lời của doanh nghiệp	112
4.2. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH ĐẢM BẢO NGUỒN VỐN CHO HOẠT ĐỘNG KINH DOANH	114
4.2.1. Mục tiêu của việc phân tích	114
4.2.2. Phân tích tình hình bảo đảm vốn theo quan điểm luân chuyển vốn	115
4.3.3. Phân tích tình hình bảo đảm vốn theo quan điểm nguồn tài trợ	123
KẾT LUẬN CHƯƠNG 4	131
Chương 5. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH CÔNG NỢ VÀ KHẢ NĂNG THANH TOÁN	132
5.1. PHÂN TÍCH TÌNH HÌNH CÔNG NỢ PHẢI THU, PHẢI TRẢ	133
5.1.1. Đặc điểm hoạt động kinh doanh và cơ chế tài chính ảnh hưởng đến các chỉ tiêu phân tích tình hình công nợ phải thu, phải trả	133
5.1.2. Ý nghĩa phân tích tình hình công nợ phải thu, phải trả	134
5.1.3. Phân tích tình hình công nợ phải thu	135
5.1.3.1. Phân tích tình hình các khoản phải thu	135
5.1.3.2. Phân tích tình hình phải thu của khách hàng	136

5.1.3.	Phân tích tình hình công nợ phải trả	142
5.1.3.1.	Phân tích tình hình các khoản phải trả	142
5.1.3.2.	Phân tích tình hình phải trả người bán	144
5.1.4.	Phân tích mối quan hệ công nợ phải thu và công nợ phải trả	150
5.2.	PHÂN TÍCH KHẢ NĂNG THANH TOÁN	154
5.2.1.	Phân tích khả năng thanh toán nợ ngắn hạn	155
5.2.2.	Phân tích khả năng thanh toán nợ dài hạn	162
5.2.3.	Phân tích khả năng thanh toán thông qua báo cáo lưu chuyển tiền tệ	171
KẾT LUẬN CHƯƠNG 5		177
Chương 6.	PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ KINH DOANH	178
6.1.	KHÁI NIỆM VÀ BẢN CHẤT CỦA HIỆU QUẢ KINH DOANH	179
6.1.1.	Khái niệm về hiệu quả kinh doanh	179
6.1.2.	Bản chất của hiệu quả kinh doanh	180
6.1.3.	Mối quan hệ giữa các chỉ tiêu phản ánh kết quả kinh doanh và hiệu quả kinh doanh	182
6.2.	Ý NGHĨA VÀ NHIỆM VỤ PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ KINH DOANH	183
6.2.1.	Ý nghĩa của phân tích hiệu quả kinh doanh	183
6.2.2.	Nhiệm vụ phân tích hiệu quả kinh doanh	185
6.3.	ĐÁNH GIÁ KHÁI QUÁT HIỆU QUẢ KINH DOANH	186
6.4.	PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ SỬ DỤNG TÀI SẢN	191
6.4.1.	Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản chung	191
6.4.2.	Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản thông qua mô hình tài chính	195
6.4.3.	Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản ngắn hạn	202
6.4.3.1.	Bản chất của tài sản ngắn hạn	202
6.4.3.2.	Nội dung phân tích hiệu quả sử dụng tài sản ngắn hạn	202
6.4.3.3.	Phân tích tốc độ luân chuyển của tài sản ngắn hạn	206

6.4.3.4. Phân tích tốc độ luân chuyển của hàng tồn kho	208
6.4.4. Phân tích hiệu quả sử dụng tài sản dài hạn của doanh nghiệp	212
6.5. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ SỬ DỤNG NGUỒN VỐN	221
6.5.1. Bản chất của nguồn vốn và cơ cấu nguồn vốn của doanh nghiệp	221
6.5.2. Phân tích hiệu quả sử dụng vốn chủ sở hữu (nguồn vốn chủ sở hữu)	222
6.5.3. Phân tích mối quan hệ giữa hiệu quả sử dụng vốn chủ sở hữu với đòn bẩy tài chính	228
6.5.4. Phân tích hiệu quả sử dụng vốn vay	232
6.6. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ SỬ DỤNG CHI PHÍ	233
6.7. PHÂN TÍCH HIỆU QUẢ KINH DOANH DÀNH CHO NHÀ ĐẦU TƯ TRÊN THỊ TRƯỜNG CHỨNG KHOÁN	239
6.7.1. Các khái niệm cơ bản về công ty cổ phần niêm yết	239
6.7.2. Các chỉ tiêu tài chính đặc thù của các công ty cổ phần niêm yết	241
KẾT LUẬN CHƯƠNG 6	244
Chương 7. PHÂN TÍCH RỦI RO KINH DOANH	245
7.1. KHÁI NIỆM VÀ PHÂN LOẠI RỦI RO KINH DOANH	245
7.1.1. Khái niệm rủi ro kinh doanh	245
7.1.2. Phân loại rủi ro kinh doanh	247
7.2. CÁC NHÂN TỐ ẢNH HƯỞNG TỚI RỦI RO KINH DOANH VÀ Ý NGHĨA CỦA PHÂN TÍCH	249
7.2.1. Các nhân tố ảnh hưởng tới rủi ro kinh doanh	249
7.2.2. Ý nghĩa của phân tích rủi ro kinh doanh	253
7.3. NỘI DUNG PHÂN TÍCH RỦI RO KINH DOANH	254
7.3.1. Phân tích rủi ro hoạt động	254
7.3.2. Phân tích rủi ro tài chính	257
7.3.2.1. Phân tích rủi ro tài chính thông qua các chỉ tiêu phản ánh khả năng thanh toán	258

7.3.2.2. Phân tích rủi ro tài chính thông qua các chỉ tiêu phản ánh hiệu quả kinh doanh	261
7.3.2.3. Phân tích rủi ro tài chính thông qua đòn bẩy tài chính	264
7.3.2.4. Phân tích rủi ro tài chính thông qua các chỉ tiêu phản ánh công nợ phải thu, phải trả	267
7.3.3. Phân tích mối quan hệ giữa rủi ro hoạt động và rủi ro tài chính	269
7.4. DỰ BÁO CÁC CHỈ TIÊU TRÊN BÁO CÁO TÀI CHÍNH	271
7.4.1. Nguyên tắc dự báo các chỉ tiêu trên Báo cáo tài chính	271
7.4.2. Dự báo các chỉ tiêu trên Báo cáo tài chính	271
KẾT LUẬN CHƯƠNG 7	273
PHẦN THỨ BA. ĐẶC ĐIỂM PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH TRONG CÁC ĐƠN VỊ ĐẶC THÙ	275
Chương 8. ĐẶC ĐIỂM PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH TRONG CÁC NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI	276
8.1. ĐẶC ĐIỂM HOẠT ĐỘNG KINH DOANH VÀ CHỨC NĂNG CỦA NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI TRONG NỀN KINH TẾ THỊ TRƯỜNG	276
8.1.1. Đặc điểm kinh doanh của Ngân hàng Thương mại trong nền kinh tế thị trường	276
8.1.2. Chức năng của Ngân hàng Thương mại trong nền kinh tế thị trường	284
8.2. NỘI DUNG PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH CỦA NGÂN HÀNG THƯƠNG MẠI	285
8.2.1. Phân tích tình hình biến động tài sản, nguồn vốn	286
8.2.2. Phân tích tình hình vốn tự có	291
8.2.3. Phân tích tình hình huy động vốn	293
8.2.4. Phân tích tình hình dự trữ và khả năng thanh toán	295
8.2.5. Phân tích tình hình tín dụng	299
8.2.6. Phân tích tình hình thu nhập và chi phí	305

8.2.7. Phân tích lợi nhuận và khả năng sinh lời	307
8.2.8. Phân tích dấu hiệu rủi ro và an toàn vốn	309
8.3. VÍ DỤ MINH HỌA PHÂN TÍCH CÁC BÁO CÁO TÀI CHÍNH CỦA CÁC NGÂN HÀNG CỔ PHẦN THƯƠNG MẠI	310
KẾT LUẬN CHƯƠNG 8	325
Chương 9. ĐẶC ĐIỂM PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH TRONG CÁC ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÓ THU	326
9.1. ĐẶC ĐIỂM ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÓ THU VỚI VIỆC PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH	327
9.1.1. Đơn vị sự nghiệp có thu, phân loại đơn vị sự nghiệp có thu	327
9.1.2. Cơ chế quản lý tài chính tại các đơn vị sự nghiệp có thu	329
9.2. BÁO CÁO TÀI CHÍNH CỦA CÁC ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÓ THU, Ý NGHĨA CỦA PHÂN TÍCH	332
9.2.1. Hệ thống báo cáo tài chính của các đơn vị sự nghiệp có thu	332
9.2.2. Ý nghĩa của phân tích Báo cáo tài chính trong các đơn vị sự nghiệp có thu	335
9.3. PHÂN TÍCH BÁO CÁO TÀI CHÍNH TẠI CÁC ĐƠN VỊ SỰ NGHIỆP CÓ THU	337
9.3.1. Phân tích cấu trúc tài chính của đơn vị sự nghiệp có thu	337
9.3.2. Phân tích tình hình thực hiện tiết kiệm chi phí	344
9.3.3. Phân tích tình hình khai thác nguồn thu trong đơn vị sự nghiệp	349
9.3.4. Phân tích kết quả tài chính hoạt động sự nghiệp	352
9.3.5. Phân tích hiệu quả hoạt động của đơn vị sự nghiệp	354
KẾT LUẬN CHƯƠNG 9	355
Phụ lục 1	356
Phụ lục 2	390
Danh mục tài liệu tham khảo	399